

ÖSSZEFOGLALÓ KÉRDÉSEK

A középkor kezdete

- Kinek a vezetésével tűntek fel a germánok a Nyugatrómai Birodalom területén?
- Odoaker, germán hadvezér.
- Mikor és kit mondatott le a császári trónról?
- 476-ban, Romulus Augustulust.
- Itália barbár királyaként milyen külső vonások jellemezték?
- Hosszú haj, szakáll.
- Mi eredményezett kezdetben a germánok megjelenése?
- Pusztítást és rablást.
- Később ez miként változott?
- A germánok többsége letelepedett.
- Mi volt a feudalizmusban a hatalom alapja?
- A földbirtok.
- A Bizánci Császárság minek köszönhette gazdagságát?
- A kereskedelemnek.
- Hogy hívták a keleti kereszténység főpapját?
- Pátriárka.
- Ki hívta össze Bizáncban a zsinatokat?
- A bizánci császár.
- Mik voltak azok a zsinatok?
- Egyházi gyűlések.
- Miről döntött ezeken a császár?
- A vallási tanításokról.
- Mi lett a Bizánci Császárság fővárosa?
- Konstantinápoly.
- Mi jellemezte I. Justinianus uralkodását?
- Üldözte a pogányokat, újjáépítette a Hagia Sophiát, törvénykönyvet alkotott Codex Justinianus néven.

Az uradalom

- Mi az az uradalom?
- A földesurak tulajdonában lévő minden termőföld.
- Milyen célt szolgált, hol állt a lakótorony?
- A földesurak lakóhelye volt, általában az uradalom közepén állt.

- Kik voltak azok a jobbágyok?
- Az uradalom területén lakó, terménnyel adózó parasztok.
- Mi volt az a jobbágytelek?
- A jobbágyok által használt uradalmi rész (házhely, kert, szántóföld).
- Mi volt az a házhely?
- A jobbágytelek azon része, ahol a jobbágyházak álltak.
- Mi volt a középkori falu?
- Egymás melletti jobbágyházak alkotta település.
- Mit jelent az önellátó gazdálkodás?
- A falvak elsősorban önellátásra való törekvése.
- Mi volt az a majorság?
- A földesúr saját használatára fenntartott uradalmi rész.
- Mi volt az a robot?
- A jobbágyok kötelező ingyenmunkája a majorság területén.
- Mi az úriszék?
- Saját jobbágyok feletti földesúri bíraskodás.
- Mit jelent a kétnyomásos gazdálkodás?
- Amikor a szántóföld egyik részét bevetik, másikat pihentetik.
- Mit jelent a háromnyomásos gazdálkodás?
- Amikor a szántóföld egyik részébe tavaszi, másik részébe őszi vetésű gabonát ültetnek, a harmadik részt pihentetik, azaz ugaron hagyják.
- Mi az az ugar?
- Megműveletlenül hagyott, pihentetett földterület.
- Milyen célt szolgált a középkori vár?
- A földesurak későbbi lakóhelye volt, amikor a lakótornyot lőréssel és – kezdetben vékony és magas, aztán vastag és viszonylag alacsony – bástyákkal ellátott fallal vették körül, és mellé tornyokat építettek.
- Mi volt az a várárok?
- A külső várfal körül ásott hosszú mélyedés.
- Mi volt az a felvonóhíd?
- A várárok felett ezen lehetett átjutni a vár kapujához.

A középkori keresztény egyház

- Kik építették a falvak templomait?
- A földesurak.

- Milyen stílus jellemezte a templomokat?
- Román, azaz római stílusban épültek.
- Mi jellemezte a román stílust?
- Félköríves mennyezet (boltozat); vastag falak; szűk, kicsi ablakok; megvilágított fali festmények.
- Kik voltak azok a plébánosok?
- A falvak papjait nevezték így.
- Mi volt a feladatuk?
- Ők oktatták a népet, tanítottak bűnökről, erényekről; vezették a templomi, vallási szertartásokat; kongatták a harangokat.
- Ki volt az eretnek?
- Az a személy, aki az egyházi tanításokkal szembefordult.
- Mik voltak azok a legendák?
- A szentek életéről szóló történetek.
- Említs egy példát!
- Miklós püspök legendája.
- Mi volt az az ereklye?
- A szentek földi maradványa.
- Kik tartoznak az egyházi hierarchiában a főpapok közé?
- A pápa, érsekek, püspökök.
- Kik voltak azok a szerzetesek?
- Akik zárt közösségekben, szigorú szabályok szerint éltek.
- Mi volt az a regula?
- Szerzetesi szabályzat.
- Milyen célt szolgált a kolostor?
- A szerzetesek lakóhelye volt, ahol kódexeket írtak.
- Mik voltak azok a kódexek?
- Iniciálékkal ellátott, kézzel írt könyvek.
- Mik azok az iniciálék?
- Díszes kezdőbetűk a kódexekben.
- Mi volt az a virrasztás?
- A szerzetesek legnagyobb próbatétele, amelynek során az éjszaka közepén fel kellett kelniük imádkozni.

Az iszlám

- Ki teremtette meg az iszlám vallást?
- Mohamed próféta.

- Mi az iszlám szó jelentése?
- Megnyugvás isten akaratában.
- Hol hirdette ki Mohamed próféta a tanait?
- A mekkai Kába-kőnél.
- Mi volt ez a Kába-kő?
- Ūrból lehullott kődarab, azaz meteorit.
- Mit értünk „Mohamed futásán”?
- Amikor Mekka vezetői elűldözték a prófétát.
- Mikor és hová költözött követőivel?
- 622-ben, Medina városába.
- Melyik város lett az iszlám központja?
- Mekka.
- Mit neveztek mecsetnek?
- Az iszlám vallás imaházát.
- Mi volt az a minaret?
- Az imaházak mellé emelt torony.
- Ki volt az a müezzin?
- A kikiáltó, aki a minaretből imára hívta a híveket.
- Hogy hívják az iszlám szent könyvét?
- Korán.
- Sorold fel az iszlám vallás öt alapelvét!
- „Nincs más Isten, mint Allah és Mohamed az ő prófétája”; napi ötszöri ima Mekka felé fordulva; irgalmasság: a jómódúak támogassák a szegényeket; ramadán: a böjt hónapja, koplalás reggeltől estig; zarándoklat: a mekkai szentély felkeresése.
- Ki volt Tarik?
- Arab hadvezér, a Gibraltári-szoros névadója.

A nyugati keresztény császárság

- Hogy hívták a Frank Birodalom megalapítóját?
- I. (Nagy) Károly.
- Ki és mikor koronázta német-római császárrá?
- III. (Szent) Leó pápa, 800-ban.
- Milyen címmel „ruházták fel” a jelenlévők?
- Augustus.

- Milyen uralkodói címe volt ezt megelőzően?
- A frankok királya.
- Melyik várost tette meg uralkodásának székhelyéül?
- Aachen lett az új Róma.
- Mit építtetett ebben a városban?
- Palotát és kápolnát emelt.
- Minek köszönhetően, mennyi sikeres hadjáratot vezetett?
- Az erős lovasságának köszönhetően 53 sikeres hadjáratot.
- Mivel indokolta hadjáratait?
- A kereszténység terjesztésével.
- Melyik népet sikerült legyőznie hadjáratai során?
- Az arabokat.
- Mi jelentette a császár uralkodói támaszát?
- A katonaság és a főemberek hűsége.
- Mi volt az a feudum?
- Fegyveres katonai szolgálatért cserébe adományozott földbirtok.
- Mi volt az a beneficium?
- Hűbéri szolgáltatás fejében adományozott földbirtok.
- Ki örökölte I. (Nagy) Károly trónját?
- Fia, I. (Jámbor) Lajos.
- Melyik szerzetesrendet alapították meg uralkodása idején?
- A bencés rendet.
- Ki volt a bencés rend alapítója?
- Nursiai (Szent) Benedek.
- Mi lépett életbe 843-ban és mit eredményezett?
- A verduni szerződés, ami a Frank Birodalom felosztását jelentette.
- Melyik fia kapta a Kelet Frank Királyságot?
- II. (Német) Lajos, aki II. (Hebegő) Lajosként is ismert.
- Melyik fiáé lett a Nyugat-Frank Királyság?
- II. (Kopasz) Károlyé.
- Melyik területeket kapta meg a társcsászárrá tett I. Lothár?
- Itália, Burgundia, Lotaringia.

A vikingek

- Kik voltak azok a vikingek?
- Skandináv (svéd, norvég, dán) kereskedők, hajósok, harcosok.
- Hol szereztek befolyást a viking kereskedők?
- Az északi kereskedelemben.
- Mi segítette a nyílt vizeken való tájékozódásukat?
- Az égitestek állása, tengeráramlás, fából készült tájoló korong.
- Milyen hajókból állt a vikingek flottája?
- Három fajta kereskedelmi, két fajta hadihajó.
- Mi jellemezte a viking harcosokat?
- Viking vezérrel az élükön raboltak, fosztogattak.
- Mi jellemezte a vikingek vallását?
- A politeizmus, azaz a többistenhit.
- Mibe kezdtek, miután túlnépesedés következett be?
- Kalózkodásba, zsákmány – és rabszolgaszerezésbe.
- Hol bonyolódtak tengeri csatákba?
- Inkább öblöknél, szorosoknál.
- Kik voltak azok a valkűrök?
- Azok a lények, akik a csatában meghalt harcosok lelkét kísérik a Valhallába.
- Mi volt az a Valhalla?
- Viking mennyország, ebben az asgardi palotában várják a lelkek a világvégét, hogy Odin égi seregében harcolhassanak.
- Ki volt Odin?
- Az Á(s)zok főistene, asgardi hadisten.
- Mit tudunk róla?
- Feláldozta az egyik szemét, hogy ihasson a bölcsesség forrásából. Állandó kísérői: két farkasa, két hollója, nyolc lábú lova. Főbb fegyvere: dárda (ami sosem téveszt célt).
- Hogy hívták a feleségét? Minek az istennője volt?
- Frigg, a házasság és a szerelem istennője.
- Ki volt Thor?
- A mennydörgés, vihar, vegetáció istene.
- Mi volt a feladata?
- Az emberek védelme az óriások ellen.

- Mit tudunk még róla?
- Kecskék vontak szekéren járt, öve megkészserezte erejét. Főbb fegyvere: kalapácsa, ami villámokat szórt és ha eldobta visszatért, mint egy bumeráng.
- Ki volt Loki?
- Odin fogadott fia, alakváltó óriás.
- Kiket hozott világra?
- Odin nyolclábú lovát; és a láncra vert, vad Fenrir farkast.
- Mit tudunk róla?
- Viszályt szított istenek, emberek, óriások között. Ezért a következő lett a büntetése: sziklához láncolták, ahol egy kígyó mérge csöpög rá.
- Ki volt Tyr?
- A csaták félkarú hadistene.
- Hogyan vesztette el a karját?
- Fenrir farkas harapta le, amikor megpróbálta megegetni.
- Ezáltal minek az istenévé vált még?
- Ő lett a szerződés – és házasság kötésekor a becsület és fogadalmak istene.
- Kik voltak a Vánok főbb istenei?
- Njörd, Frey és Freya.
- Mit tudunk Njördről?
- A tenger istene, halászok – és kereskedők pártfogója, Freynek az apja.
- Hogy hívták a feleségét? Minek az istennője volt?
- Szkádi, az erdők és hegyek Á(s)z istennője.
- Ki volt Frey?
- A Vánok főistene, a termékenység és béke istene.
- Mit tudunk róla?
- Kocsiját arany vadkan húzta. Csodás tárgyai: egy hajó, amely összehajtván elfért az erszényében és egy kard, amely magától sújt le.
- Ki volt Freya?
- Frey ikertestvére, a szépség – és szerelem mágiában jártas istennője.
- Mit tudunk róla?
- Macskák vontak kocsin közlekedett, palotájában fogadta az elesett hősök lelkét, az ő áldását kérték a meddő asszonyok.

Szláv államok 1000 körül

- Sorold fel a délszláv népeket!
- Bolgárok, szerbek, horvátok.
- Mikor és hol telepedtek le?
- A 7. század végén, a Balkánon.
- Mikor és melyik kereszténységet vették fel?
- A 9. század közepén, a bolgárok és szerbek a keleti; a horvátok a nyugati kereszténységhez.
- Melyik bolgár cár nevéhez fűződik a birodalom kiépítése?
- I. Simeon.
- Kit kényszerített adófizetésre?
- VI. Leó bizánci császárt.
- Ki alapította meg a horvát királyságot?
- I. Tomiszláv.
- Ki hozta létre a szerb államot?
- Nemanja István.
- Sorold fel a nyugati szláv népeket!
- Morvák, csehek, lengyelek.
- Mikor és hol jelentek meg?
- A 9-10. században, a Morva völgyében, Visztula folyó mentén.
- Ki alapította meg a morva fejedelemséget?
- I. Mojmír.
- Kinek az idején élte a morva fejedelemség a fénykorát?
- I. (Nagy) Szvatopluk.
- Hol alapított püspökséget?
- Nyitrán.
- Ki alapította meg a cseh fejedelemséget?
- I. Vratiszláv.
- Ki tette meg a cseh fejedelemség központjává Prágát?
- I. (Kegyetlen) Boleszláv.
- Mit alapított itt?
- Nyugati keresztény püspökséget.
- Kinek a hűbéresévé vált?
- I. Ottó német-római császár.
- Kinek az idején lett a cseh fejedelemségből királyság?
- I. Ottokár.

- Ki alapította a lengyel fejedelemséget?
- I. Mieszko.
- Ki segítette elő a nyugati kereszténység terjedését a lengyel fejedelemségben?
- I. (Vitéz) Boleszláv.
- Mit alapított Gnieznóban?
- Érsekséget.
- Ki ismerte el először királyként?
- III. Ottó német-római császár.
- Hol telepedtek le a keleti szlávok?
- Dnyeper, Don, Volga folyó mentén.
- Ki szervezett itt államot?
- Oleg.
- Kinek az idején csatlakoztak a keleti keresztény egyházhoz?
- I. (Szent) Vlagyimir.
- Milyen néven működött 1240-ig a keleti szláv állam?
- Kijevi Nagyfejedelemség.
- Hová helyeződött a fejedelemség székhelye, amikor a mongolok elpusztították Kijevet?
- Moszkvába.
- Milyen néven működött ettől kezdve a keleti szláv állam?
- Moszkvai Nagyfejedelemség.
- Melyik uralkodó használta először az orosz cári címet?
- I. (Rettegett) Iván.

A lovagkor

- Ki volt lovag?
- A nehéz fegyverzetű lovasként katonáskodó földbirtokos.
- Miből állt a lovagi felszerelés?
- 20-25 kg-ot nyomott, erős ló és páncélzat, nyereg és kengyel, nehéz fegyverzet (kard, kopja = hosszú lándzsa, tör), zárt sisak, vitéz címerrel ellátott pajzs alkotta.
- Mi volt az a lovagi torna?
- A királyi, főúri udvarokban megrendezett vitézi párviadal.
- Ki válhatott nemessé?
- A király által kiváltságokba részesített lovag.
- Ki volt az apród?
- Egy lovag szolgálatában álló, a lovagi életre testileg-szellemileg felkészülő nemes ifjú.

- Ki volt az a fegyverhordozó?
- A háborúba vagy kalandozásra tartó lovag fegyvereit vivő tanonc.
- Mi volt az a keresztes háború?
- Az iszlám arabok ellen, a Szentföld (Jeruzsálem) visszahódítására indított hadjárat.
- Kik voltak azok a keresztesek?
- A kereszténység lovagjai, akik ruhájukon és pajzsukon keresztet viseltek.
- Mit foglaltak el 1204-ben és mit alapítottak azon a helyen?
- Konstantinápolyt, megalapították az ún. Latin Császárságot.
- Ki foglalta vissza a keresztesektől Konstantinápolyt?
- VIII. Palaiologosz Mihály bizánci császár.
- Mikor következett be a Bizánci Császárság bukása?
- 1453-ban, amikor a törökök elfoglalták Konstantinápolyt.
- Milyen néven alapítottak itt fővárost?
- Isztambul.
- Mi volt az a százéves háború?
- Az angolok és franciák 1337-től 1453-ig tartó háborúja.
- Ki volt az a trubadúr?
- A lovagok vitéz tetteit megörökítő énekmondó.
- Sorold fel a lovagi erényeket!
- Hűség, az adott szó megtartása, jószívűség; az egyház, a gyengék és a nők védelmezése; a legyőzöttek életének megkímélése.
- Ki volt az „orléans-i szűz”?
- Jeanne d'Arc (zsán dárk) elnevezése, aki a százéves háborúban a francia nép felszabadító harcát vezette az angolok ellen, ezért Szent Johannaként is tisztelik.
- Mi volt az a lovagi eskü?
- A lovaggá avatás előtt tett fogadalom.
- Mi volt az a lovaggá ütés?
- Amikor egy idősebb lovag megérintette a térdelő lovag jobb vállát.
- Mi volt az a felövezés?
- A lovaggá avatás másik formája, amikor a lovag megkapta övét, kardját és arany sarkantyúit.
- Mi volt az a váltságdíj?
- A legyőzött ellenség, fogoly szabadságának ára.

Élet a középkori városokban

- Mik voltak azok a középkori városok?
- Vastag, erős falakkal körülvett települések.
- Hol alakultak ki általában?
- Forgalmas helyeken pl. hidak, völgyek bejáratánál; jó kikötőhelyeknél, nagy utak találkozásánál; királyi, püspöki székhelyeken.
- Mik voltak a középkori városok legfontosabb kiváltságai?
- Önkormányzat, vásártartás joga.
- Hogyan nevezték a középkori városok lakóit?
- Polgároknak.
- Milyen stílusban épültek a középkori városok templomai?
- Gótikus stílusban.
- Mi jellemezte a gótikus stílust?
- Feltűnően magas, „égbe szökő” formák; csúcsíves kialakítású tetőzet és ajtók; vékony falak, hatalmas, színes ablakok.
- Mi alapján szerveződött a céhes ipar?
- Szakmánként, szervezeti keretekbe.
- Miket fizettek a tagjai?
- Belépési díjat, tagdíjat.
- Mire szolgált a céhszabályzat, mit védtek ezzel?
- A céh működését szabályozta, védte a minőséget, színvonalat, mesterek érdekeit.
- Kik voltak azok a kontárok?
- A céhen kívüli iparosok.
- Kik álltak a céhek élén?
- Kis tulajdonos céhmesterek.
- Hol, kinek az eszközeivel dolgoztak?
- Saját műhelyükben, saját eszközeikkel.
- Kik szerezték be a nyersanyagot, kik gondoskodtak az értékesítésről?
- A céhmesterek szerezték be a nyersanyagot, értékesítették a készterméket.
- Kik segítették a céhmesterek munkáját?
- Az inasok, legények.
- Mire szolgáltak a cégérek (cégtáblák)?
- Megmutatta, hogy az adott céhben milyen mesterséget végeztek.